

Слурденко Дмитро,

*доктор філософії, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки навчально-наукового інституту роботи з персоналом,
Національна академія Національної гвардії України*

АДИКТИВНА ПОВЕДІНКА ЯК ФОРМА ДЕЗАДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

Проблема адиктивної поведінки у війську набула надзвичайної актуальності під час збройної агресії росії проти України. В умовах війни адикція розглядається як одна з форм дезадаптації військовослужбовців під час виконання бойових завдань та перебування в зоні бойових дій.

У контексті військової діяльності адикція може проявлятися через різноманітні поведінкові патерни: зловживання психоактивними речовинами (алкоголь, наркотики), тютюнопаління, азартні ігри, надмірне використання гаджетів або інтернету, а також інші шкідливі пристрасті.

Фактори, що сприяють формуванню адиктивної поведінки серед військовослужбовців, включають високий рівень стресу, тривалі періоди перебування у небезпечних або незвичних умовах, фізичне та психологічне навантаження, обмеженість соціальних контактів, вплив культури військового середовища та недостатність ефективної психологічної підтримки. Психологічна дезадаптація виникає як відповідь на неможливість адекватно пристосуватися до вимог служби, і в цьому контексті адикція стає механізмом компенсації, який дозволяє тимчасово знизити рівень тривоги або отримати емоційне полегшення.

Згідно з дослідженнями прояви адиктивної поведінки серед військовослужбовців суттєво зростає під час участі в бойових діях і тривалого перебування в зоні конфлікту. Вчені вказують, що найбільш уразливими є особи з низьким рівнем соціальної підтримки, невисокою стресостійкістю та наявністю попередніх психічних розладів [1].

Адиктивна поведінка негативно впливає на фізичне та психічне здоров'я військовослужбовців, знижує їхню бойову ефективність, підвищує ризик конфліктів у колективі та може спричинити дисциплінарні порушення. Вона також призводить до погіршення взаємостосунків із рідними та близькими, створює ризик для майбутньої соціальної адаптації і цивільного життя після демобілізації [2].

Адиктивна поведінка є показником професійної деформації особистості, що виникає під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників у процесі професійної діяльності, та свідчить, що людина втрачає професійні навички, неналежним чином виконує покладені на неї функції, тобто відбувається процес її депрофесіоналізації.

У сучасній літературі відзначається необхідність комплексного підходу до профілактики та корекції адиктивної поведінки серед військових. Серед ефективних заходів виокремлюють психоедукацію, впровадження програм психологічної підтримки, створення умов для безпечного обговорення проблем, розвиток навичок стресостійкості та підтримку соціальних зв'язків. Особливу роль відіграють спеціалізовані психологічні тренінги та інтервенції,

спрямовані на формування здорових патернів поведінки та критичного осмислення власних дій.

Проблему адикції у військовому середовищі неможливо розглядати ізольовано – вона є частиною ширшого спектра психосоціальних труднощів, які виникають у процесі адаптації до складних умов служби. Для ефективного вирішення цієї проблеми необхідна системна взаємодія психологів, командирів, медичних працівників та самих військовослужбовців. Профілактика дезадаптації, раннє виявлення адиктивної поведінки та своєчасне втручання – ключові інструменти, які можуть суттєво покращити якість життя та зберегти психічне здоров'я військових.

Список використаних джерел:

1. Байда М. С. Визначення чинників схильності до адиктивної поведінки у військовослужбовців Національної Гвардії України. *Чесць і закон*. 2021. № 3. С. 129–137.

2. Мороз В. Профілактика адиктивної поведінки як чинник зниження ризиків депрофесіоналізації військовослужбовців: загальні підходи. *Вісник Національного університету оборони України*, 2025. № 85(3), С. 132–140. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2025-85-3-132-140>